

Bo'l

Novellen er en af Johannes V. Jensens såkaldte "Himmerlandshistorier", der skildrer udvalgte personskæbner fra forfatterens barndom og hjemegn i Nordjylland.

1 Det er nu længe siden og ligner ikke meget en Historie, der er værd at fortælle; men i sin Tid var der alt det deri, hvoraf de fineste Fortællinger bliver til.

Siver-Sørens Bo'l (det er Bodil) gik og skulde giftes. Hun var kun nitten Aar. Og hun havde aldrig set sin Fæstemand.¹ Det hang saadan sammen, at Siver-Søren havde et Søskendebarn i

5 Amerika med en voksen Søn, og ham var det Bo'l skulde have. Det var bleven ordnet paa Afstand og af alle andre end Bo'l selv, men hun var nu hjærtelig glad for det. Han hed Chas Anderson og var efter Fotografi at dømme en stads Mand² uden Lige. Det fremmede Navn var ikke noget at blive bange for, for han hed Karl og var da født her i Bo'ls Hjemegn, omend før hun kunde huske.

Han ejede en Gaard paa flere hundrede Tønder Land i Nebraska U.S.A., ligesaa meget som en

10 Herregaard her til Lands. Og nu havde Familjen paa begge Sider af Atlanterhavet været om sig for at skaffe en Kone til Bedriften³, og her var det Bo'l var bleven den Lykkelige. Hun gik i ledige Stunder og saa paa det store blanke Kabinetsportræt med fremmede Navne og Medaljer nederunder, som forestillede en fin Herre set fra Siden, i Byklæder med hvidt Kravetøj og Skilning i Haaret. Han lignede godt nok Farbroder Jørgen, som han jo ogsaa var i Slægt med, og det var saa
15 betryggende; men det var alligevel en rent fremmed Person langvejsfra af den fornemme Stand, og det var det, der var saa spændende og stort. – Aa, men bare han nu ikke var saa fin en Mand, at man skulde sige *elske* og saadan noget for at blive ham værd ... Aa, sødeste Gud!

Ved slige Tanker brast Bo'l i Sved, og noget maatte der gøres, hun hoppede af Undseelse⁴, slog til et eller andet, lo og gav Brøl af sig, for hun var jo saa ung, at naar hun var bange eller

20 skammede sig, blev det ogsaa til bare Spilopper. Hun faldt »Perle« om Halsen, styrtede sig med hele Kroppen lige ned paa den alderdomsskrøbelige lille Hund, saa at den blev helt henne og maatte forvandle sig til et rivende Vilddyr for at slippe fri; Bo'l plukkede Blomster, hvilket hun dog ellers burde være vokset fra; hun regerede saa overstadigt i Nøsset⁵ med Sang og

¹ *Fæstemand*: forlovede, kæreste

² *en stads Mand*: en fornem mand

³ *Bedriften*: driften af gården/landbruget

⁴ *Undseelse*: generthed, skamfølelse

⁵ *Nøsset*: kostalden

Skemtestreger med Koen, at det gamle Husdyr virkelig saa sig om i Baasen og forargede sig; Bo'l
25 legede med sin Mad, lavede i Smug »Ryttere«⁶ af Brødet og Tilmaden⁷, som da hun var en lille
Pige, og spillede op med Krummerne, gjorde Tegn til Fluor og Myg; til andre Tider gav hun den
som Kone, med Tørklædet klistret ind til Hovedet, Slæb i Træskoene og husmoderlige Opstød –
kort sagt, Bo'l var forlibt.⁸

Bo'l var eneste Kvindfolk i Siver-Sørens Hus; Moderen var jo død, og de andre Søskende ude
30 at tjene. Der var ikke meget at gøre paa det lille ensomt beliggende Hussted, andet end at pusle om
Koen og Faderen, der sad Dagen lang og flettede sine Maatter og Sivsko; Bo'l havde rigelig Tid til
at gaa og tænke paa sit Bryllup. Der var fire Maaneder, fire Maaneder til – baade kort og længe –
bare det var lige nu paa Timen, men hvordan skulde hun klare sig ... søde Himmel!

Der var to Ting, der ængstede Bo'l og fik Blodet til at storme til Hjærtet, hver Gang hun kom
35 til at tænke paa sit Bryllup. Det ene var i Almindelighed, hvordan det skulde være hende muligt at
tækkes⁹ sin Brudgom, Amerikaneren. Her kunde Bo'l føle sig saa fattig og værdiløs, saa bundløs
blottet for alle Fortrin, at hvad hun stod med faldt hende af Hænderne, hun lige netop trak Vejret i
bittesmaa Pust, ene som hun stod, saadan var det at føle sig i sin Ringhed; eller hun kunde give sig
til at le, rigtig raat paa egne Vegne, haa, haa, – det var ogsaa en Side Flæsk at byde Folk, en
40 umælende¹⁰ Tøs, man kunde slaa Huller i Kirkegulvet med! Og Bo'l ligefrem fnøs ved Tanken,
trak Vejret dybt og langt; der gik Luft i Tøndevis ind og ud af hende, mens hun saaret og ophidset
tænkte paa sin Uværdighed. Sagen var den, at Bo'l til sin uafhjælpelige Sorg var en stærk og
fyldig Pige, en nittenaarig Fenja¹¹, for hvem ingen Kværn hverken paa Jorden eller i Havet var for
tung. Hun var en Jættekvinde men med en Hoppes Hjærte, sværlemmet¹² og med Rygstykker som
45 en Kran, hun var sig i dybeste Skarnfuldhed bevidst, at hun kunde staa med Fødderne i en
Skæppe¹³ og lægge en Tønde Rug op paa Nakken, hun kunde næsten løfte Koen – hun havde en
Gang i al Hemmelighed prøvet det, ligesom for at se sin Ulykke i Øjnene. Der var jo ingen, der
behøvede at vide det, men skjule det for sig selv kunde hun altsaa ikke, og det var dog altfor
uanstændigt at være saa stærk. Ikke nok med at hun havde de forfærdelige Kræfter, men hun var
50 før¹⁴, ja bitte kære Børn, hun bovnede¹⁵ ud over al Tilladelighed, det kunde nu ikke dølgess¹⁶, og det
var til at dø af Blufærdighed¹⁷ over. Hvor var det muligt, at noget Mandfolk kunde synes om
hende, hvordan skulde hun kunde se sin Brudgom i Øjnene med Bevidstheden om at være en
eneste Fejl fra Top til Taa!

⁶ at lave »Ryttere»: skære brødet i tynde skiver (gøres tit for at lokke mad i små børn)

⁷ Tilmaden: retter der serveres som tilbehør

⁸ forlibt: forelsket

⁹ at tækkes: gøre tilpas, leve op til

¹⁰ umælende: tavs, »dum»

¹¹ Fenja: en stærk jættekvinde i den nordiske mytologi

¹² sværlemmet: kraftig

¹³ Skæppe: gammelt rum- og flademål; her: et stort kar

¹⁴ før: stor og kraftig

¹⁵ bovnede: svulmede, fyldte

¹⁶ dølgess: skjules

¹⁷ Blufærdighed: skam

Det var Bo'ls ene alvorlige Sorg. Den anden kunde synes mere ubetydelig, men den beskæftigede hende næsten lige saa stærkt. Det var som en Slags fiks Idé. Bo'l nærede en nagende Angst for, at det skulde gaa hende galt paa Bryllupsdagen, at hun ikke saadan som det sømmede sig en Brud, skulde komme til at græde for Alteret. Aa, hun *kom* ikke til at græde! Hun vidste det, og det var jo ikke til at bære, hvis hun gjorde sig selv Skam. Bo'l havde ikke let til Taarer, men naar det gjaldt, saa græd hun nu ikke en Dryp, det kendte hun af Erfaring. Hvad vilde Folk sige. Hvad

60 maatte Chas Anderson tro, hvis det nu gik, som hun spaaede sig selv, at hun kom til at gaa tørøjet fra Vielsen? Bo'l kunde faa Vand i Øjnene, naar hun tænkte paa det Forfærdelige, men det trøstede hende aldeles ikke med Hensyn til Udfaldet¹⁸, naar Dagen kom. Hun var en Uro i Huset i de Maaneder; Siver-Søren saa tit hovedrystende op fra sit Arbejde og gjorde sig sine Tanker over Datteren, der gik saa rent henglemte i sig selv og snart var rød og snart bleg.

65 Imidlertid, de fire Maaneder gik. To Dage før Bryllupet kom Chas Anderson. Han var enøjet. Det havde jo ikke skæmmet Fotografiet, da det var den tomme Øjenhule, der vendte væk. Han lignede hverken en Bonde eller en Fin, var hverken gammel eller ung, lo ikke og var ikke ked af noget, han havde Penge og var nærig, talte hverken dansk eller engelsk. Han aabnede Munden meget men ikke for at smile; man skulde se at han havde Guld i Tænderne, som om han i

70 Aaringer¹⁹ ikke havde spist andet. Han kom med Toget og var iført en fyrstelig Pels med Haarene udad, saa at han lignede en Bjørn, der gik paa Bagbenene; da det var i April Maaned og temmelig varmt, gjorde Folk et skrøbeligt Forsøg paa at faa Latteren i Gang og hidføre en rask Afslutning paa den opsigtsvækkende Roman²⁰, de lavede til nede i Siverhuset. Men det Forsøg frøs de inde med. Chas Anderson havde sørget for at sende et Rygte forud for sig, og det udbredte sig snart.

75 Dagen før han kom, fik en Mand i Sognet et aabent Brevkort fra ham, hvori han med Kulde forhørte sig om Prisen paa Moholm ... kan hælde han vilde købe den. Moholm – 200.000 Kr. – gaa til Side, bitte Folk! Man fik ingen Lystighed ud af Chas Andersons Besøg paa Egnen.

Han var der kun godt og vel en Uges Tid, lod sig ikke tøj op. Folk fra Sognet, der havde kendt ham som Dreng, forsøgte at nærme sig ham, gik ligesom skævt ind paa ham, blændet af det Lys,

80 der udgik fra Formodningen om hans Rigdom; de kaldte ham varsomt ved hans gamle Navn, Karl, som han havde lydt, da han trak om under Regnen i Kærene²¹ som Hyrdedreng; Chas Anderson havde ikke noget at tale med dem om, vendte det tomme Øje til. Chas Anderson aflagde ikke Besøg hos nogen udover sin fattige Slægt; man skulde dog for en Gangs Skyld vises til Rette i sine Standsfordomme ...

85 Siden, da Chas Anderson og *Missis* Anderson var rejst, sivede det ud, hvorfor den hjemvendte Amerikaner havde indtaget en saa kølig Holdning overfor Sognets Beboere. Man havde jo glemt

¹⁸ *Udfaldet*: hvordan det ville gå

¹⁹ *i Aaringer*: i årevis

²⁰ *Roman*: her i betydningen: en opdigtet historie

²¹ *Kærene*: naturområde med krat eller sump

Æreporten! Ja det var sandelig en Forløbelse²². Nu kunde det svie til Sognet – Chas Anderson efterlod Rygtet om, at Fattiggassen skulde have været betænkt²³ med en rundelig Sum²⁴, hvis ...

Av! Havde man dog bare vidst det. Man havde aabenbart ikke haft Forstand paa at formilde
90 ham, derfor var det, at ingen fik hans Penge at se. Chas Anderson brugte vistnok alt i alt ikke fem Kroner i den Uge han var paa Egnen; man havde nægtet ham hans Æresbevisninger. Han kom nok aldrig tilbage mere.

Deri fik Folk Ret.

Men nu Bo'l? Hvordan havde hun klaret sig med sin Amerikaner fra den Stund han kom og
95 til hun under hans kolde Øje sidste Gang vendte sig og saa Siverhuset der i Kanten af Kærene, inden hun fristede²⁵ Rejsen over det vilde Hav? Hun var kommen nogenledes fra det. Som hun med saa megen Skræk havde forudset, var Chas Anderson begyndt at snakke om *elske*, og det baade med æ og d, og det var gaaet igennem hende som den ene Styrtesø efter den anden af usalig Forlegenhed, men heldigvis var Tungen da straks sprungen lam paa hende, saa at hun ikke
100 havde gjort det ondt værre ved selv at prøve paa at snakke i den fine Stil. Hun haabede til Gud, at det skulde lykkes hende at tie ogsaa i Fremtiden. Bare hun tav, vilde Chas Anderson maaske aldrig opdage hendes sørgelige Mangel paa ædle Følelser.

Hvad Bo'ls upassende Kræfter angik, havde hun da endnu haft Held til at skjule dem; og saa længe Chas Anderson ikke greb hende deri, skulde hun nok holde dem for sig selv.

105 Med Hensyn til at græde paa Kirkegulvet, gik det ikke Bo'l nær saa slemt som hun havde frygtet. Hun græd bitterligt da hun stod Brud.

²² *en Forløbelse*: fornærmelse

²³ *betænkt med*: foræret

²⁴ *rundelig Sum*: stor sum penge

²⁵ *fristede*: måtte udholde